

कामजः क्रोधः युद्धमूलभूतोऽग्निः चातुर्होत्रं ब्रह्माद्याः ऋत्विजश्चतुरश्वत्वारः ॥ २७ ॥ २८ ॥ संत्यक्तात्मा त्यक्ताहंकारः ॥ २९ ॥ योगः क्रियायामुत्साहो न्यासा अभिमानत्यागास्तैर्युक्ता देवी सिद्धि यज्ञादि क्रियामन्यदीयां मानुषीं च सिद्धिदं डनीति महीं च पालयित्वेति योजना स्वयंचयज्ञशीलः ॥ ३० ॥ मानुषं लोकमिति संबंधः तनुत्यजां प्रयागादौ ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ इति शां. रा. नै. भारत भाव.

धनुर्यूपोरशनाज्याशरः सुक्लमुवः खड्गोरुधिरं यत्र चाज्यं ॥ रथो वेदी कामजो युद्धमग्निश्चातुर्होत्रं चतुरो वा जिमुख्याः ॥ २७ ॥ हुत्वा तस्मिन् यज्ञवद्भावयारी न्यापा न्मुक्तो राजसिंहस्तरस्वी ॥ प्राणान् हुत्वा चावभृथेरणे स वा जिग्रीवो मोदते देवलोके ॥ २८ ॥ राष्ट्रं क्षन्नुद्धि पूर्व न येन संत्यक्तात्मा यज्ञशीलो महात्मा ॥ सर्वल्लोका न्व्याप्य कीर्त्या मनस्वी वा जिग्रीवो मोदते देवलोके ॥ २९ ॥ देवीं सिद्धिमानुषीं दंडनीति योगन्यासैः पालयित्वा महीं च ॥ तस्माद्राजा धर्मशीलो महात्मा वा जिग्री वो मोदते देवलोके ॥ ३० ॥ विद्वांस्यागीश्रद्धधानः कृतज्ञस्य कालो कं मानुषं कर्म कृत्वा ॥ मेधाविनां विदुषां समतानां तनुत्यजां लोकमाक्रम्य राजा ॥ ३१ ॥ सम्यग्वेदान् प्राप्य शास्त्राण्यधीत्य सम्यग्राज्यं पालयित्वा महात्मा ॥ चातुर्वर्ण्यं स्थापयित्वा स्वधर्मे वा जिग्रीवो मोदते देवलोके ॥ ३२ ॥ जित्वा संग्रामान्यालयित्वा प्र जाश्वसो मपीत्वा तर्पयित्वा द्विजाग्र्यान् ॥ युक्त्या दंडं धारयित्वा प्रजानां युद्धे क्षीणे मोदते देवलोके ॥ ३३ ॥ वृत्तं यस्य श्लाघनीयं मनुष्याः संतो विद्वांसो ह्यंत्यर्ह णीयं ॥ स्वर्गं जित्वा वीरलोकानवाप्य सिद्धिं प्राप्तः पुण्यकीर्तिर्महात्मा ॥ ३४ ॥ इति श्री महाभारतेशांतिपर्वणिराजधर्मानुशासनपर्वणिव्यासवाक्ये चतुर्विंश तितमोऽध्यायः ॥ २४ ॥ ॥ ७३ ॥ वैशंपायन उवाच द्वैपायन वचः श्रुत्वा कुपिते च धनं जये ॥ व्यासमामंभ्य कौंतेयः प्रत्युवाच युधिष्ठिरः ॥ १ ॥ युधिष्ठि र उवाच न पार्थिव मिदं राज्यं न भोगाश्च पृथग्विधाः ॥ प्रीणयंति मनो मेघशोको मां रुंधयत्ययं ॥ २ ॥ श्रुत्वा वीरविहीनानामपुत्राणां च योषितां ॥ परिदेव य मानानां शांतिं नोपलभे मुने ॥ ३ ॥ इत्युक्तः प्रत्युवाचे दं व्यासो योगविदां वरः ॥ युधिष्ठिरं महाप्राज्ञो धर्मज्ञो वेदपारगः ॥ ४ ॥ व्यास उवाच न कर्मणालभ्य ते चेज्ययावानाप्यस्ति दाता पुरुषस्य कश्चित् ॥ पर्याययोगाद्विहितं विधात्रा कालेन सर्वं लभते मनुष्यः ॥ ५ ॥ न बुद्धिशास्त्राध्ययनेन शक्यं प्राप्तुं विशेषं मनुजैरका ले ॥ मूर्खोऽपि चाप्नोति कदाचिदर्थान्कालो हिकार्यं प्रतिनिर्विशेषः ॥ ६ ॥

चतुर्विंशतितमोऽध्यायः ॥ २४ ॥ ॥ ७३ ॥ द्वैपायनेति कुपिते राज्यकारणात् ॥ १ ॥ रुंधयति शोको पहतो गुरुणां बंधूनां वा वाक्यं न शृणोतीति भावः ॥ २ ॥ वीरविहीनानां पतिहीनानां ॥ ३ ॥ ४ ॥ न लभ्यते वी रोहत वीराभिर्वीरपत्नीभिरित्यर्थः नापिताभ्यः कश्चित्पतिदातुं समर्थोऽस्तीत्यर्थः कालेन लभते न त्वकालेऽतस्मात्सांपतिलाभकालोतीत इति न ताः शोच्याः ॥ ५ ॥ विशेषं विगतं शेषं अस्यास्ति तत् विशेषं पुत्रादिकं ॥ ६ ॥